

Воронежский государственный университет Университет имени Гоце Делчева, г. Штип
Россия Македония

Воронешки државен универзитет Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип,
Русија Македонија

Voronezh State University Goce Delcev University in Stip
Russia Macedonia

Вторая международная научная конференция Втора меѓународна научна конференција

Second International Scientific Conference

ФИЛКО

FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

СБОРНИК СТАТЕЙ
ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
CONFERENCE PROCEEDINGS

10-12 мај 2017 / 10-12 мая 2017 / 10-12 May 2017

Воронеж

Воронеж

Voronezh

Воронежский государственный университет **Университет имени Гоце Делчева, г. Штип**
Россия **Македония**

Воронешки државен универзитет **Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип,**
Русија **Македонија**

Voronezh State University **Goce Delcev University in Stip**
Russia **Macedonia**

Вторая международная научная конференция **Втора меѓународна научна конференција**

Second International Scientific Conference

ФИЛКО

FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ **ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ**
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

СБОРНИК СТАТЕЙ
ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
CONFERENCE PROCEEDINGS

10-12 мај 2017 / 10-12 мая 2017 / 10-12 May 2017

Воронеж

Воронеж

Voronezh

ОРГАНИЗАЦИСКИ КОМИТЕТ

Олга А. Бердникова, Филолошки факултет при ВГУ
Драгана Кузмановска, Филолошки факултет при УГД
Татјана А. Тернова, Филолошки факултет при ВГУ
Светлана Јакимовска, Филолошки факултет при УГД
Генадиј Ф. Коваљов, Филолошки факултет при ВГУ
Виолета Димова, Филолошки факултет при УГД
Лариса В. Рибачева, Филолошки факултет при ВГУ
Костадин Голаков, Филолошки факултет при УГД

МЕЃУНАРОДЕН ПРОГРАМСКИ КОМИТЕТ

Софија Заболотнаја (Русија)
Лариса В. Рибачева (Русија)
Татјана А. Тернова (Русија)
Виолета Димова (Македонија)
Марија Кусевска (Македонија)
Ева Ѓорѓиевска (Македонија)
Даниела Коцева (Македонија)
Силвана Симоска (Македонија)
Татјана Атанасоска (Австрија)
Олег Н. Фенчук (Белорусија)
Јулиа Дончева (Бугарија)
Гергана Пенчева-Апостолова (Бугарија)
Билјана Мариќ (Босна и Херцеговина)
Душко Певуља (Босна и Херцеговина)
Волфганг Моч (Германија)
Габриела Б. Клајн (Италија)
Ева Бартос (Полска)
Даниела Костадиновиќ (Србија)
Тамара Валчиќ-Булиќ (Србија)
Селена Станковиќ (Србија)
Ахмед Ѓуншен (Турција)
Зеки Ѓурел (Турција)
Неџати Демир (Турција)
Карин Руке-Брутен (Франција)
Танван Тонгат (Франција)
Реа Лујиќ (Хрватска)
Технички секретар
Софија Заболотнаја
Татјана Уланска

Главен и одговорен уредник

Драгана Кузмановска

Јазично уредување

Софија Заболотнаја (руски јазик)

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонски јазик)

Снежана Кирова (англиски јазик)

Техничко уредување

Костадин Голаков

Ирина Аржанова

Славе Димитров

Адреса на организацискиот комитет:

Воронешки државен универзитет

Филолошки факултет

г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Русија

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип

Филолошки факултет

ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А

Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Е-пошта: filko.conference@gmail.com

Веб-страница: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски”, Скопје

81(062)

82(062)

316.7(062)

МЕЖДУНАРОДНАЯ научная конференция (2 ; Воронеж ; 2017)

Сборник статей / Вторая международная научная конференция, Воронеж, 10-12 мая 2017 = Сборник на трудови / Втора меѓународна научна конференција, Воронеж, 10-12 мај 2017 = Conference proceedings / Second International Scientific Conference, Voronezh, 10-12 May 2017. - Штип : Универзитет имени Гоце Делчева = Универзитет “Гоце Делчев” = Shtip : Goce Delcev University, 2017. - 642 стр. : табели ; 25 см

Трудови на рус., мак. и англ. јазик. - Фусноти кон текстот. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-469-7

а) Јазик - Собири б) Книжевност - Собири в) Културологија - Собири
COBISS.MK-ID 105484554

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Ольга А. Бердникова, Филологический факультет при ВГУ
Драгана Кузмановска, Филологический факультет при УГД
Татьяна А. Тернова, Филологический факультет при ВГУ
Светлана Якимовска, Филологический факультет при УГД
Геннадий Ф. Ковалев, Филологический факультет при ВГУ
Виолета Димова, Филологический факультет при УГД
Лариса В. Рыбачева, Филологический факультет при ВГУ
Костадин Голаков, Филологический факультет при УГД

МЕЖДУНАРОДНАЯ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Софья Заболотная (Россия)
Лариса В. Рыбачева (Россия)
Татьяна А. Тернова (Россия)
Виолета Димова (Македония)
Мария Кусевска (Македония)
Ева Гёргиевска (Македония)
Даниела Коцева (Македония)
Силвана Симоска (Македония)
Татяна Атанасоска (Австрия)
Олег Н. Фенчук (Беларусь)
Юлиа Дончева (Болгария)
Гергана Пенчева-Апостолова (Болгария)
Биляна Мариц (Босния и Херцеговина)
Душко Певуля (Босния и Херцеговина)
Волфганг Моч (Германия)
Габриелла Б. Клейн (Италия)
Ева Бартос (Польша)
Даниела Костадинович (Сербия)
Тамара Валчич-Булич (Сербия)
Селена Станкович (Сербия)
Ахмед Гюншен (Турция)
Зеки Гюрел (Турция)
Неджати Демир (Турция)
Карин Рукэ-Брутэн (Франция)
Танван Тонтат (Франция)
Реа Луйич (Хорватия)
Ученый секретарь
Софья Заболотная
Татьяна Уланска

Главный редактор

Драгана Кузмановска

Языковая редакция

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонский язык)

Софья Заболотная (русский язык)

Снежана Кирова (английский язык)

Техническое редактирование

Костадин Голаков

Ирина Аржанова

Славе Димитров

Адрес организационного комитета

Воронежский государственный университет

Филологический факультет

г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Россия

Университет им. Гоце Делчева – Штип

Филологический факультет

ул. „Крсте Мисирков“ д. 10-А

Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македония

Э-почта: filko.conference@gmail.com

Веб-сайт: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

EDITORIAL STAFF

Olga A. Berdnikova, Faculty of Philology, VGU
Dragana Kuzmanovska, Faculty of Philology, UGD
Tatyana A. Ternova, Faculty of Philology, VGU
Svetlana Jakimovska, Faculty of Philology, UGD
Genadiy F. Kovalyov, Faculty of Philology, VGU
Violeta Dimova, Faculty of Philology, UGD
Larisa V. Rybatcheva, Faculty of Philology, VGU
Kostadin Golakov, Faculty of Philology, UGD

INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD

Sofya Zabolotnaya (Russia)
Larisa V. Rybatcheva (Russia)
Tatyana A. Ternova (Russia)
Violeta Dimova (Macedonia)
Marija Kusevska (Macedonia)
Eva Gjorgjievaska (Macedonia)
Daniela Koceva (Macedonia)
Silvana Simoska (Macedonia)
Tatjana Atanasoska (Austria)
Oleg N. Fenchuk (Belarus)
Yulia Doncheva (Bulgaria)
Gergana Pencheva-Apostolova (Bulgaria)
Biljana Maric (Bosnia and Herzegovina)
Dushko Pevulja (Bosnia and Herzegovina)
Wolfgang Motch (Germany)
Gabriella B. Klein (Italy)
Ewa Bartos (Poland)
Danijela Kostadinovic (Serbia)
Tamara Valchic-Bulic (Serbia)
Selena Stankovic (Serbia)
Necati Demir (Turkey)
Zeki Gurel (Turkey)
Ahmed Gunshen (Turkey)
Karine Rouquet-Brutin (France)
That Thanh-Vân Ton (France)
Rea Lujic (Croatia)
Conference secretary
Sofya Zabolotnaya
Tatjana Ulanska

Editor in Chief

Dragana Kuzmanovska

Language editor

Sofya Zabolotnaya (Russian)

Danica Atanasovska-Gavrilova (Macedonian)

Snezana Kirova (English)

Technical editing

Kostadin Golakov

Irina Arzhanova

Slave Dimitrov

Address of the Organizational Committee

Voronezh State University

Faculty of Philology

10 pl. Lenina, Voronezh, 394006, Russia

Goce Delcev University - Stip

Faculty of Philology

Krste Misirkov St. 10-A

PO Box 201, Stip - 2000, Republic of Macedonia

E-mail: filko.conference@gmail.com

Web-site: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

СОДРЖИНА / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1. Ануфрієв Олег – КУЛЬТУРНА ІДЕНТИФІКАЦІЯ НЕКРАСОВЦІВ-СТАРОВІРЦІ В ПОНИЗЗИ УКРАЇНСЬКОГО ДУНАЮ: ІСТОРІЯ ТА СТАН ЗБЕРЕЖЕННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ПОЛІЕТНІЧНОСТІ (НА МАТЕРІАЛИ ПОЛЬОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ)	11
2. Асимопулос Панайиотис - РЫБНЫЕ ФРАЗЕОЛОГИЗМЫ В СОВРЕМЕННОМ ГРЕЧЕСКОМ, РУССКОМ И СЕРБСКОМ ЯЗЫКАХ	19
3. Балек Тијана - КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА ТЕМПЕРАТУРНИХ ПРИДЕВА У САВРЕМЕННОМ СРПСКОМ И РУССКОМ ЈЕЗИКУ	27
4. Беляева Наталья - ОБРАЗ ДОМА В ТВОРЧЕСТВЕ В. ВЫСОЦКОГО И Ю. ШЕВЧУКА: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АСПЕКТ	37
5. Бердникова Ольга Анатольевна – ФИЛОЛОГИЧЕСКОЕ ОБРАЗОВАНИЕ В СИСТЕМЕ ГУМАНИТАРНЫХ НАУК	45
6. Бестолков Дмитрий Александрович – УЧАСТНИК РЖЕВСКОЙ БИТВЫ. ЛИРИЧЕСКИЙ ГЕРОЙ АЛЕКСАНДРА ТВАРДОВСКОГО В КОНТЕКСТЕ РУССКОЙ И БЕЛОРУССКОЙ ПОЭТИЧЕСКОЙ ТРАДИЦИИ.....	55
7. Гладышева Светлана - СУДЬБА РОССИИ И ЕВРОПЫ В ПУБЛИЦИСТИКЕ Д. С. МЕРЕЖКОВСКОГО ПЕРИОДА ЭМИГРАЦИИ.....	63
8. Гончарова Алина - ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ МЕТОДИКИ «ТИХОГО ОБУЧЕНИЯ» ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ КЕЙЛЕБА ГАТТЕНЬО	69
9. Гоцко Алла Николаевна - СОЦИАЛЬНЫЕ И ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ПРЕДПОСЫЛКИ РЕЧЕВОЙ ПОДГОТОВКИ УЧИТЕЛЯ- ФИЛОЛОГА	79
10. Гузенина Светлана - СЛАВЯНСКИЕ ДУХОВНЫЕ ПАРАЛЛЕЛИ В КУЛЬТУРЕ РОССИИ И МАКЕДОНИИ.....	85
11. Ghențulescu Raluca -демче CULTURAL CHALLENGES IN SPECIALIZED TRANSLATIONS	91
12. Демченко Зинаида - КУЛЬТУРНО-ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ СРЕДА И ОРГАНИЗАЦИОННО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ФОРМИРОВАНИЯ У СТУДЕНТОВ КОЛЛЕДЖА ЦЕННОСТНОГО ОТНОШЕНИЯ К УЧЕБНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	101
13. Денкова Јованка - НАУЧНАТА ФАНТАСТИКА НА ИВАН ЕФРЕМОВ	111
14. Димова Виолета - ЕСТЕТИКАТА НА КОМУНИКАЦИЈАТА И МЕДИУМИТЕ ВО НАСТАВАТА ПО ЛИТЕРАТУРА	121
15. Ѓорѓиева Димова Марија - ЗА АТРАКТИВНОСТА НА ЕДЕН ЖАНР (КНИЖЕВНИТЕ, КНИЖЕВНО-ТЕОРИСКИТЕ И КНИЖЕВНО-ИСТОРИСКИТЕ ИМПЛИКАЦИИ НА ИСТОРИОГРАФСКАТА МЕТАФИКЦИЈА)	129
16. Ѓорѓиоска Жаклина - ЦРКОВНОСЛОВЕНИЗМИТЕ ВО ТВОРЕЧКАТА РИЗНИЦА НА АНТЕ ПОПОВСКИ	139
17. Ефременкова Татьяна Николаевна - ФОРМИРОВАНИЕ СОЦИАЛЬНО УСПЕШНОЙ ЛИЧНОСТИ, ЧЕРЕЗ ОРГАНИЗАЦИЮ ВНЕУРОЧНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПО РУССКОМУ ЯЗЫКУ	149
18. Жосу Зоя - ПАМЯТЬ КУЛЬТУРЫ В РОМАНЕ ГЕРМАНА БРОХА «НЕВИНОВНЫЕ»	153

19. Зайналова Лариса – СОПОСТАВИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА СИНТАКСИЧЕСКИХ КОНСТРУКЦИЙ КАК ОСНОВА ПРОГНОЗИРОВАНИЯ ИНТЕРФЕРЕНЦИИ	157
20. Зуева Надзея - ІДЭЙНЫ БАЗІС НАРОДНАГА БЫЦЦЯ Ў МАЛОЙ ПРОЗЕ БЕЛАРУСКАГА ПІСЬМЕННІКА ЛУКАША КАЛЮГІ	163
21. Иванова Бильана, Кирова Снежана, Кузмановска Драгана - ВЛИЯНИЕ НА ВЕШТИНИТЕ ЗА ПИШУВАЊЕ И ЗБОРУВАЊЕ НА КОМУНИКАЦИЈАТА НА СТУДЕНТИТЕ НА АНГЛИСКИ И ГЕРМАНСКИ ЈАЗИК	173
22. Ивановска Билјана, Кусевска Марија - ПРАГМАТИКА НАСПРОТИ ГРАМАТИКА НАСПРОТИ СЕМАНИКА	185
23. Iskrev Dimitar - THE MENTOR AS KEY FIGURE IN WORKPLACE TRAINING	193
24. Јакимовска Светлана - ТРАНСФЕРОТ НА КУЛТУРНИТЕ ЕЛЕМЕНТИ ПРИ ПРЕПЕВОТ НА СТИХОЗБИРКАТА БЕЛИ МУГРИ ОД КОЧО РАЦИН	201
25. Jankova Natka - INTERCULTURAL COMMUNICATION IN ELT	211
26. Jovanov Jane - POLYCONTEXTUAL LINGUACULTURAL COMPETENCE	219
27. Југрева Марија - ГРОТЕСКАТА ВО РАСКАЗОТ „МЕТАМОРФОЗА” НА ФРАНЦ КАФКА	227
28. Караниколова-Чочоровска Луси - МЕНТАЛИТЕТОТ ВО КУСАТА ПРОЗА НА ЧЕХОВ (ЗА ЖЕНСКИОТ, ЧИНОВНИЧКИОТ И НАРОДСКИОТ МЕНТАЛИТЕТ ВО КУСАТА ПРОЗА НА АНТОН ЧЕХОВ)	233
29. Корноглуб Е.В. - ОБРАЗ Л.Н. ТОЛСТОГО В ПОВЕСТИ ИОНА ДРУЦЭ «ВОЗВРАЩЕНИЕ НА КРУГИ СВОЯ»	240
30. Коробов-Латынцев Андрей - РУССКАЯ ФИЛОСОФИЯ О ВОЙНЕ И НА ВОЙНЕ	245
31. Костюченкова Наталья - МЕТАФОРИЧЕСКАЯ ОРИЕНТАЦИЯ В ОТНОШЕНИИ ГРАММАТИЧЕСКОГО ЯРУСА ЯЗЫКА (НА МАТЕРИАЛЕ РУССКОГО, АНГЛИЙСКОГО И НОРВЕЖСКОГО ЯЗЫКОВ)	257
32. Крикливец Елена - СТИЛЕВАЯ МОДИФИКАЦИЯ РЕАЛИСТИЧЕСКОЙ ПОВЕСТИ В РУССКОЙ И БЕЛОРУССКОЙ ЛИТЕРАТУРАХ ВТОРОЙ ПОЛОВИНЫ XX ВЕКА	263
33. Krsteva, Marija - FACT VS. FICTION: THE DOUBLING OF THE BIOGRAPHICAL SELF IN BIOFICTIONS ABOUT F.SCOTT FITZGERALD AND ERNEST HEMINGWAY	271
34. Кузмановска Драгана, Кирова Снежана, Иванова Бильана - МАКЕДОНСКИОТ ПРЕДЛОГ НА – КАМЕН НА СОПНУВАЊЕ КАЈ ИЗУЧУВАЧИТЕ НА ГЕРМАНСКИОТ И АНГЛИСКИОТ ЈАЗИК	277
35. Кузнецова Татьяна - КУЛЬТУРА ЭТНОСА В ФИЛОСОФСКО-ЭСТЕТИЧЕСКОМ ОБРАЗОВАНИИ	287
36. Kyrchanoff Maksym - MODERNISM, FUTURISM AND AVANT-GARDE AS INTELLECTUAL MOTHERLANDS OF TRANSFORMATIONS IN CHUVASH IDENTITY IN THE POETRY OF GENNADIИ АИИ	295
37. Лазарев Андрей - «СЛАВЯНСКИЙ ВЕСТНИК» И МОСКОВСКИЙ СЛАВЯНСКИЙ СЪЕЗД (1867)	307
38. Леонтиќ Марија - ПОТЕКЛО НА ТУРСКАТА ЛЕКСЕМА (х)ане/(х)ана (hane) И НЕЈЗИНА АДАПТАЦИЈА ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК КАКО СУФИКС	313
39. Лапыгина Мария - ОПИСАНИЕ КОММУНИКАТИВНОГО ПОВЕДЕНИЯ СЕРБСКОГО И РУССКОГО НАРОДА В СТАНДАРТНЫХ КОММУНИКАТИВНЫХ СИТУАЦИЯХ	321
40. Lisjak Anton - TRAGOVI RAZVOJA SLAVENSKOG IDENTITETA U POVIJESNIM IZVORIMA SREDNJEGA VIJEKA	329

41. Майсюк Ольга - ОТЛИЧИТЕЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ГРАММАТИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ РУССКОГО И ТУРКМЕНСКОГО ЯЗЫКОВ	341
42. Макаријоска Лилјана - ЛЕКСИЧКИОТ ПОДБОР ВО ПРОЗАТА НА ВЛАДО МАЛЕСКИ	349
43. Марковиќ Михајло, Новотни Соња – ЈАЗИЧНАТА ПОЛИТИКА НА РМ И ОДНОСОТ НА ИНСТИТУЦИИТЕ КОН МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК	359
44. Маролова Даринка, Ѓорѓиевска Ева - БИРГЕРОВАТА „ЛЕНОРЕ“ – ПАРАДИГМА ЗА НЕПРЕБОЛНА ЛЮБОВ	367
45. Меркулова Инна - ЛЕКСИКА МАКЕДОНСКОГО ЯЗЫКА НА ОБЩЕСЛАВЯНСКОМ ФОНЕ	373
46. Методијески Дејан, Голаков Костадин - МАКЕДОНИЈА КАКО ПОТЕНЦИЈАЛНА ДЕСТИНАЦИЈА ЗА РУСКИТЕ ТУРИСТИ	383
47. Михайлова Ирина - РОЛЬ ИНОЯЗЫЧНЫХ ВКРАПЛЕНИЙ В УСТАНОВЛЕНИИ ИНТЕРТЕКСТУАЛЬНЫХ СВЯЗЕЙ ПРОИЗВЕДЕНИЙ В.О. ПЕЛЕВИНА	393
48. Михайлова Елена, Чжоу Жуйгао - ОСОБЕННОСТИ ПЕРЕВОДА ПОЭТИЧЕСКИХ ПРОИЗВЕДЕНИЙ С КИТАЙСКОГО ЯЗЫКА НА РУССКИЙ ЯЗЫК	399
49. Младеноски Ранко - ПОЕТСКИОТ ОРАТОРИУМ НА БЛАЖЕ КОНЕСКИ	409
50. Moretti Violeta - LATIN PROVERBS AS A TWO-WAY ROAD OF CULTURAL TRANSFER	419
51. Негријеска Надица – КОНТРАСТИВНА АНАЛИЗА НА МОЖНИОТ НАЧИН ВО ИТАЛИЈАНСКИОТ И МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК ВРЗ ПРИМЕРИ ЕКСЦЕРПИРАНИ ОД РОМАНОТ CANONE INVERSO ОД АВТОРОТ ПАОЛО МАУРЕНСИГ И ПРЕВОДОТ НА МАКЕДОНСКИ	427
52. Недјурмагомедов Георгиј - ДИДАКТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ УЧАЩИХСЯ СТАРШИХ КЛАССОВ	437
53. Новотни Соња, Марковиќ Михајло – КОНТРАСТИВНА АНАЛИЗА НА РАЗВОЈОТ НА ПОЛУВОКАЛИТЕ ВО ДВА ПАТЕРИЦИ СО МАКЕДОНСКА ЦРКОВНОСЛОВЕНСКА РЕДАКЦИЈА	445
54. Орлова Надежда - БИБЛЕЙСКОЕ ИМЯ В СЛАВЯНСКИХ ЯЗЫКАХ: АГАРЬ	455
55. Пасмарнова Валерия - ВИДЕО-КЕЙС КАК ФОРМА ОБУЧЕНИЯ НА СТЫКЕ ВЕБИНАРА И КЕЙС-ТЕХНОЛОГИИ	465
56. Петровска- Кузманова Катерина - „МАЈСТОРОТ И МАГАРИТА“ ОД М. БУЛГАКОВ НА СЦЕНАТА НА МАКЕДОНСКИОТ НАРОДЕН ТЕАТАР	473
57. Плахтиј Татьяна - РЕМИНИСЦЕНЦИИ КАК АКТУАЛИЗАТОРЫ НОВЫХ СМЫСЛОВ В ПЬЕСАХ УКРАИНСКОГО ДРАМАТУРГА XX СТОЛЕТИЯ НИКОЛАЯ КУЛИША	481
58. Пляскова Елена – ОТРАЖЕНИЕ НАРОДНОГО ЮМОРА В НЕМЕЦКИХ КОМПАРАТИВНЫХ ФРАЗЕОЛОГИЗМАХ	491
59. Pop Zarijeva Natalija, Iliev Krste - THE CONTRIBUTION OF “DRACULA UNTOLD” TO THE EVOLUTION OF BRAM STOKER’S DRACULA: A COMPARATIVE ANALYSIS OF THE PROTAGONISTS	497
60. Попова Дарња - БЕЗУМНЫЙ МЕЧТАТЕЛЬ»: РЕЦЕПЦИЯ ЛИЧНОСТИ И ТВОРЧЕСТВА Э. ПО ВО ФРАНЦУЗСКОЙ ЛИТЕРАТУРНОЙ КРИТИКЕ ВТОРОЙ ПОЛОВИНЫ XIX – ПЕРВОЙ ПОЛОВИНЫ XX ВВ.	505
61. Продановска-Попоска Весна - ПРЕГЛЕД НА МЕТОДИТЕ И ТЕХНИКИТЕ ПРИ ИЗУЧУВАЊЕТО НА СТРАНСКИ ЈАЗИК ВО ОДНОС НА ПРАВИЛНИОТ ИЗГОВОР	515
62. Розенфелд Марьяна - РЕЧЕВОЙ ЭТИКЕТ В ОБЩЕНИИ В СОЦИАЛЬНЫХ СЕТЯХ	523

63.	Roitberg Natalia – THE STRUCTURE OF A LANGUAGE LESSON	531
64.	Росенко Н.И. - О НЕКОТОРЫХ НАПРАВЛЕННОСТЯХ ЭКОНОМИКО-ПРАВОВОЙ КУЛЬТУРЫ ЮРИСТА	539
65.	Ряполов Сергей Владимирович - ФИЛОСОФИЯ О. ФЕОФАНА (АВСЕНЕВА) В КОНТЕКСТЕ ВОРОНЕЖСКОГО ФИЛОСОФСКОГО ТЕКСТА	543
66.	Саломатина Мария - ЭССЕИСТИКА ПЕТРА ВАЙЛЯ, ИЛИ БЕСКОНЕЧНОЕ ПУТЕШЕСТВИЕ	551
67.	Симонова Светлана, Белоусов Арсений - К ВОПРОСУ ОБ ЭТИКО-ЭСТЕТИЧЕСКОМ СИНТЕЗЕ В ИКОНОПИСИ ВИЗАНТИИ И ДРЕВНЕЙ РУСИ	561
68.	Соловьев Дмитрий - СИСТЕМА КУРАТОРСТВА УНИВЕРСИТЕТОВ	569
69.	Стојановска-Стефанова Анета - КУЛТУРНИ ПРЕОБРАЗБИ КАЈ ДРЖАВИТЕ ВО УСЛОВИ НА ГЛОБАЛИЗАЦИЈА	573
70.	Тасевска Марица, Хаџи-Николова Адријана – АНГЛИЦИЗМИТЕ ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК ВРЗ ПРИМЕРИ ОД СПИСАНИЈАТА „JOY“ и „WOMAN“	579
71.	Тернова Татјана - ОБРАЗ РЕВОЛУЦИИ В ЛИРИКЕ АНАТОЛИЈА МАРИЕНГОФА	591
72.	Тодорова Марија - УСВОЈУВАЊЕ НА ВТОР ЈАЗИК	597
73.	Тоевски Свето - АНТРОПОЛОШКАТА ЛИНГВИСТИКА ВО МАКЕДОНИЈА И НЕЈЗИНИОТ ПОГЛЕД НА ГАНЕ ТОДОРОВСКИ И ПЕТРЕ М.АНДРЕЕВСКИ 605	
74.	Тресцова С.В., Трощинская-Степушина Т.Е. - КЛАССИЧЕСКАЯ МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ РУССКОГО ЯЗЫКА В СОВРЕМЕННОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЕ	629
75.	Уланска Татјана – КОГНИТИВНИТЕ МЕХАНИЗМИ ПРИ ПРОЦЕСОТ НА ЗБОРООБРАЗУВАЊЕ ВО АНГЛИСКИОТ ЈАЗИК	633
76.	Филошкина Светлана - ТЕЛЕСНЫЕ ОБРАЗЫ В РОМАНЕ М. ОНДАТЖЕ «АНГЛИЙСКИЙ ПАЦИЕНТ»	639
77.	Хайдер Джамил Джабер Альшинаинин - МЕЖДУНАРОДНЫЕ КУЛЬТУРНЫЕ СВЯЗИ ИРАКА В ЭПОХУ СОЦИОПОЛИТИЧЕСКИХ ИЗМЕНЕНИЙ	645
78.	Холина Дарья Александровна - ДВИЖУЩИЙСЯ СУБЪЕКТ В РАННЕЙ И ПОЗДНЕЙ ЛИРИКЕ У. Б. ЙЕЙТСА	651
79.	Цыганкова Яна - РЕПРЕЗЕНТАЦИЯ ОБРАЗА ВАМПИРА В РОМАНАХ ЭНН РАЙС И ПОППИ З. БРАЙТ «ИНТЕРВЬЮ С ВАМПИРОМ» И «ПОТЕРЯННЫЕ ДУШИ»	659
80.	Чуносова Ирина - УЧЕБНАЯ МОТИВАЦИЯ КАК ПСИХОЛОГО- ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ПРОБЛЕМА	665
81.	Шутаров Васко - МЕЃУНАРОДНИ КУЛТУРНИ ВРСКИ ВО ВРЕМЕ НА СОЦИО-ПОЛИТИЧКИ ПРОМЕНИ	671

УДК: 821.163.3.09

ЛЕКСИЧКИОТ ПОДБОР ВО ПРОЗАТА НА ВЛАДО МАЛЕСКИ

Лилјана Макаријоска

Доктор на филолошки науки, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“,
Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ – Скопје

Апстракт: Прозното творештво на Владо Малески се одликува со народниот, реалистички карактер на јазикот во кој доаѓа до израз стилското раслојување на богатата македонска лексика, со многу архаични и народни зборови и изрази обоени во духот на народното творештво. Предмет на нашиот интерес е изборот на лексиката во прозата на Малески, со акцент на архаичната лексика, односно на турските и црковнословенските лексички елементи. Употребата на турцизмите во литературата се поврзува со специфичноста на содржината, а со оглед на нивната застапеност и во народниот јазик на своевиден начин го збогатуваат јазичниот израз. Малески употребува архаизми, голем број турцизми: *анџар, ќерал, чибук, аир, аферим, дерман, шубе*, за пореално опишување на настаните. Со актуелизацијата на постојните зборообразувачки модели и новообразувањата неговиот јазичен израз станува специфичен и препознатлив. Ги бележиме турските суфикси -џија: *буреџија, самариџија, фурниџија, шеќерџија*, -лак: *будалитилак, срамотилак, умшитилак*, -лија: *гугушлија, зборлија, свездаллија, мустаклија, шеќерлија*. Јазикот на Малески се карактеризира со ретки архаизми, црковнословенизми: *бојазливо, всегда, девствен, патешествие, уха*, образувања со продуктивните црковнословенски суфикси -ние: *казание, наказание, непогодение, претсказание*, -ие: *претсмртие* и др., а со голема умешност се употребуваат и сложенките: *богољубец, богоносница, богохуление, брадоносец, великодушно, првосвештеница*. Бесуфиксните именки се мошне продуктивен тип во индивидуално-авторскиот јазик, што зборува за нивната експресивност: *втрес, навест, подвиж, напип, неглед, бессопир, нагаз, целив*. Малески употребува зборови со поретка употреба и дијалектизми: *босица, виѓе, гуна, дума, зарошка, рутитите, сведен, стинее*, а и експресивна лексика за реализирање на различни стилистичко-идејни цели, на пр.: за индивидуализација на ликовите, за изразување на нивниот субјективен став кон нештата или за ставот на авторот.

Клучни зборови: *лексика, архаизми, турцизми, црковнословенизми*

Предмет на нашиот интерес е лексиката во јазикот на Владо Малески, еден од втемелувачите на современата македонска проза, со акцент на архаичната лексика. Малески е автор на збирките раскази: Ѓурѓина алова (1950), Бранувања (1953), Кажувања (1976), на романите: Она што беше небо (1958), Војната, луѓе, војната (1967), Разбој (1969), Записи на Езерко Дримски (1980), Јазли (1990). Придонесот на Малески во формирањето и изградувањето на македонскиот јазик и особено во збогатувањето на лексичкиот фонд е значаен, затоа што неговиот јазичен израз се потпира на народната основа на македонскиот јазик. Тој ги бара моделите за својот прозен израз, употребувајќи и помалку познати зборови на македонската јазична територија, архаизми, дијалектна лексика со пограничена употреба, зборообразувачки подновувања, образувања со продуктивни наставки од народниот јазик и на тој начин доаѓа до целосен израз богатството на македонскиот јазик и неговите изразни можности. Засновувајќи го својот уметнички израз на усната традиција, Малески неа ја прелева во еден современ, модерен израз.

Јазикот на Малески истовремено е барање на изразност и развивање на потенцијалните можности на македонскиот јазик во традицијата и природно ослободување од неа што е покарактеристично покажано во романите „Она што беше небо“ и „Разбој“ (Паноска 1971: 182).

Богатиот јазичен израз на Малески се должи и на изобилството од лексика која поретко се употребува во македонскиот стандарден јазик, па изразувањето добива архаичен тоналитет, а со тоа неговиот јазик се изделува како маркантен и индивидуален. Малески архаичната лексика ја употребува во согласност со нејзините значења во црковнословенскиот јазик и умешно ја вклопува во својот израз. Од црковнословенските лексички елементи ги бележиме: безумствува, беспорочен, бојазливо, владика, воскресение, всегда, двер, девица, девствена, евангелие, зловест, литургија, одежда, патешествие, поруѓание, приснодева, уха и др.: пак да безумствува со безумникот (Р:209), аман, мори, беспорочна девице (Р:412), Врата на приемната бојазливо скрцна (Р:123), Навистина, поп си или владика? (Р:116), „Владико, опрости безаконија нашја“ (ОШН:178), Секој си мечтае за по нешто, а јас во тоа време: за девствена мома, што рекле во Евангелието (Р:204), се полнеше и полнеше со некакви зловест ... та зловеста немаше повеќе каде да се шири (Р:111), Вардете ја чистовината на душата таа ги спржува војните и стравовите во војните на всегда, нинје и присно и во веки веков, амин (Р:140), Ни ѓакон, ни поп, ниту дури протојереј-ставрофор, туку само владика така го огласува Христосовото воскресение пред светите двери (Р:22), Со бројници во рацете, на чии килибарни зрна ги броев молитвите (подарок од Алексеј), излегував со постарите братија од црквата по литургија (ОШН:175), променети одеа на света литургија (Р:25), ти облекоа црвена одежда (Р:32), така завршило

нивното патешествие (P:158), и поруганија секакви правеа (P:32), Пресветаја приснодева Марија (P:32), се фати себеси како уха, небаре попарен и си ја опцу судбината своја женољубна (P:381), сложенките со први компоненти благо- и бого- кои се биле мошне продуктивни во црковнословенскиот јазик, на пр. благополучно, благодотробие, благодухание, богодобјазлив, богодобјазливо, богослов, богодубец, богослужба, богодухение, богодухник, богодухство: пазарењето свршило благополучно (P:50), Во огромната трпезарија го задоволуваат своето благодотробие нижекласниците и вистинските богослови (ОШН:156), Често легнувајќи во кревет сиот пренаситен со светожитејско благодухание и мојата разбудена вообразба го предваруваше сонот (ОШН:159), ти си богодобјазлива православна христијанка (P:421), Заедно со него Наума, богодобјазливо се исправило пред испитната комисија од бради, спуштени коси и раса, дете што го испратиле од село молитви да учи и тропари и кондаци и псалми... (ОШН:112), и ми се лутеа, зашто се богодубци (P:25), богоносница и неразделиво срастена со православјето (P:70), Грчката црква зафрлена некаде во лавиринтите на Битола и псалевме при богослужбите (ОШН:161), Знај: пуст е манастиров, нема ги оние што би сакале да се одмаздат за моето богодухство (ОШН:151), Какви се тие богодухенија што ни ги кажуваат (P:226), „Богодухник...“ (ОШН:179), но и др. брадоносец, великодучно, женољубен, нижекласник, првосвештеница, чинодејствува: помин над помини може да имаш без господата и без неговите брадоносци (P:9), великодучно му проштава (P:246), си ја опцу судбината своја женољубна (P:381), го задоволуваат своето благодотробие нижекласниците (ОШН:156), таа му се привиде како античка првосвештеница (P:373), псалевме при богослужбите на кои чиновдејствуваше отец Алексеј (ОШН:161), примери со еден од најпродуктивните црковнословенски суфикси -ние, -ие: Умов ги заборава казанијата господови (P:351), Наказание господово, жениии! (P:10), Непогоденијата од бога идат! (P:137), сонот твој е претсказание од мојот Отец (P:32), во претсмртието ќе се ги разбереш будалштилците (P:349).

Бессуфиксните именки се мошне продуктивен тип во црковнословенскиот јазик, но и на современ план во индивидуално-авторскиот јазик, пред сè во уметничката литература што зборува за експресивноста на нивната структура. Во јазикот на Малески се застапени голем број бессуфиксни образувања: ќе сурам во навестите на сонцето; уште во подвижот, очите и се испуплија; не можат да го додржат напирот; Луѓе, надвор е неглед; испарија во негледот; се втреснуваше до бессопир (сп. и Паноска 1971: 17). Ги бележиме на пр. и: втрес, избав, издив, навест, нагаз, начек, неглед, бессопир, оцрт, подвиж, помин, растрел, целив и др.: Стојмир го сети втресот. Поправо, тоа беше судир на два втреса (P:112), Да, таму е избавот: да бегаме (P:116), Што е издивот? Та тој веќе нашол издив (P:114), ги поведоа во незнаен начек (P:108), еден нагаз и соковите ќе истечат (P:89), при одбирот на првите десетмина (P:117), ниту оцрт на

нејзиниот лик не му се начкрта (P:93), помин над помини може да имаш без господата (P:9), Луѓето околу се смееја до препук (P:101), Такви беа часовите што се точеа по растрелот на ноќта (P:111), откај Дрим се носеше понекој негов целив со крајречјето (P:105).

Со голема раскажувачка умешност Малески употребува изрази, цитати со библиско потекло, прераскажува „како што е речено во Светото писание“: Првиот сон на пресветаја Богородица во Гетсиманија Пресветаја приснодева Марија мајката на господата нашегo Исуса Христа кога заспала во маслинковата гора во Гетсиманија видела насоне како го мачеле синот нејзин со такви стравотни маки што никој од нас не може да ги истрпи, а тој можел зашто бил син господов и можел само и само да не спаси од тешките гревови ... – Кога дошол Исус Христос при мајка си таа му рекла Возљубено чедо мое вака и вака заспав и насоне ми се кажа оти еден од твоите апостоли те предал гревот да си го бере довека и те врзаа и ти облекоа црвена одежда и ти кладоа на глава трнлив венец и те маваа оф леле мајкин ми те удираа безмилосно со камции Пилатовите војници и поруганија секакви правеа со твоето божествено лице и тело со отворени рани а од раните течеше твојата пречиста крв и те распнаа на крстот (P:32), – и се застојал Ристос над гробот Лазарев и шепнал: Стани Лазаре. Лазар не станал. Ристос сега малкунса подвикнал: А бре, Лазаре стани! И тогаш Спасителот наш пуштил глас дури во Гетсиманија да го чујат: А бре стани кога ти се вели! И тогаш Лазар пополецка, пополецка, опппа, се закревал, тааака, опппа, станал, си седнал на газот и тогаш се случило чудото! (P:391); – ... им рекол да фрлат мрежа отаде трскине на сто метри западно, таму се рибите, рекол. Рибарите го послушале и риби – али сакаш! Како Ристос на Галилејското Езеро, се крстеа жени (P:431–432), – Небаре се истурил силен ветар од небото, небаре во секој стружанец легнал по еден расцепен огнен јазик како што е речено во Светото писание, небаре се нагнетивме со светиот дух и така прозборивме ненаши јазици (P:131).

Во историските раскази, романи и сл. се употребуваат турцизми за пореално опишување на настаните и нивното поголемо доближување кон современиот читател – турцизмите се јавуваат како нужни и незаменливи лексички елементи, со оглед на тоа што одговараат на содржината што ја именуваат, а турцизмите освен за локализирање на настаните во времето се користат и како информација во територијална и социјална смисла. На пр. Малески ги употребува миндер, чибук и др.: пребаруваа од таванот до ќералот (P:16), седна скрснозе на миндер, свитка цигаре, го запали и го вдена во чибук: бавно фодулно (P:20), берикуќник со полни-рамни амбари и мусандри и ковчези и чекмеџиња (P:36), гласот што го чу удри во калдрмата тврдо како илјададрамник (P:94). Со ограничувањето на употребата и честотата на турцизмите се зголемува нивната стилистичка вредност, тие сè повеќе се третираат како елементи од народната, често фолклорна лексика и со ваква дистинктивна функција влегуваат во чисто литературни контексти (Јашар-Настева 1978: 35–42). Ги бележиме и: аир,

аферим, дерман, шубе и др.: Аирлија! Аир да имаш. (P:244), го прободете смењето со анцарот на волјата (ВЛВ:37), Пф, добро мое, твоите болки се анцари во срцево! (P:80), За борец ... аферим! А за јазик .. срамотилак! (ВЛВ:35), Гајрет, мајко! (ВЛВ:20), А кој не донесол на тоа дереце (P:241), Дерман барај, Калино, дури е време дерман барај! (P:360), Не ти клавам кусур, тешко ти е (P:422), таа е позната како сербез жена, нестрашлива (P:350), Подвјуначени и подутешени, а сепак со некакво шубе (P:127).

Бележме и бројни образувања со суфиксите -џија, -лак, на пр.: муабети кршине ние: помлади и постари кувенџии, чевлари, бурекџии, фурнаџии, шеќерџии, тенеќеџии, самарџии (P:48), Женачката е за берокукници, кепенџии (P:29), се слеа со последните пазарџии (P:96), растурипазар е пазарџиите си отишле (P:445), во претсмртието ќе си ги разбереш будалштилиците свои (P:349), Ти збориш будалштилица (P:422), умштилак сака правењето зборови, умштилак ами како! (P:347).

Посегнувањето по дијалектизмите во уметничката проза е највидливо во областа на лексиката и фразеологијата, но забележливи се и особеностите одразени во морфологијата и во синтаксата. Повеќе елементи од народните говори се среќаваат во почетната фаза од развојот на литературниот јазик, а со цел да се актуелизира времето, битот, индивидуалната реч на лицата. Според Шапкалиска (1982: 62, 86) многу е значајно за дијалектното стилизирање да дојдат до израз способноста и умешноста на авторот да употребува во неопходната заемност лексички дијалектизми во раскажувачката и во дијалогската реч.

Дијалектизмите се јавуваат во авторската реч, во речта на лицата, односно во дијалогот, во поголеми или поограничени размери – авторите ги користат за чисто функционални цели за предавањето на битово семејната средина, за актуелизирањето на времето, за местен колорит и за индивидуализација на речта на ликовите, при што дијалектизмите создаваат исклучителни можности за постигање своевидна вистина која поинаку не може да се изрази (тие внатрешно го потсилуваат и го раздвижуваат прозното творештво). Според Паноска (1972: 210, 218) во јазикот на Малески како и во јазикот на Фотев, Чинго и Дракул се присутни дијалектните особености, посебно карактеристиките на месните говори, како изразно средство за индивидуализација или за сликање на амбиентот и времето без да се нарушува општата хармонија во усогласувањето на овие средства со општонародниот јазик. На пр. во јазикот на Малески: бубарок ‘свилена буба’, виѓарки ‘жени што одат да ја посетат родилката’, дударе ‘земјено стомниче’, ѓечетка ‘женска горна облека’, затилник ‘шлаканица’, опул ‘поглед’, прике ‘мираз’, ’рмбање ‘ропско работење’, табака ‘диск за послужување’, тенка ‘ткаена долга простирка’, туринка ‘џимирилка’ и др.

За јазикот на Малески е карактеристично изнаоѓањето народни зборови од сите дијалекти и нивно оживување во литературниот јазик, користење на живите наставки од народниот јазик за новообразувања. Ги бележме дијалектизмите: дробен, грготавица, дума, задумано, закопелка.

зарошка, збрлати, одајка, опул, офури, босица, стијоса, варди, сведен, виѓе, дрсканица, офури, постилци, рутишта: Дребната глава се враќа во одајката (ОШН:37), Тивнаа грготаваците (ОШН:150), Цела ноќ думав и, думажки, знаев дека не спиеш (P:123), Наум задумано го следи секој збор... (ОШН:39), Закопелка во пазуварката на шинелата, извади книга со жолти корици и со црвени букви на нив (ОШН:40), Стреснат, зарошка нанесакана во торба (ОШН:49), Откога ќе го збрлатиме, средба кај потоков (ОШН:99), ќе ти го залепат опулот за убавички работи, ќе влезеш в дуќан (P:99), Скриј си ги тие надрочени босици, стија те стијосала да би те! (P:378), Вардете ја чистовината на душата (P:140), гости иделе, се разбира на сведен, на виѓе (P:386), Од каде на каде велигденско јagne да терало дрсканици? (P:128), го кутна огницата со бладања (P:138), се враќа во одајката (ОШН:37), Ме офури, така ме офури пролетта (ОШН:106), ќе го гледам и ќе му ги перам постулците (P:377), еве ти ги сега и мокрите рутишта (P:414).

Јанушева (2015: 136–140) укажува на застапеноста на подновувања во романот „Разбој“¹⁰⁵, на пр.: бестатник ‘сираче, без татко’: и тие знаат што значи да оставиш деца бестатници, гостари ‘луѓе што одат на гости, гости’: Конечно, не ќе ме изедат гостариве, што има да се плашам, се зажени ‘стане жена’: И ти ќе се зажениш и ќе узнаеш за болка, касачка ‘зајадлива, злобна жена’: не слушала молитви туку бандорења на струшки касачки, мостари ‘тие што го поминуваат слободното време на мост’: Струшките мостари фатија да се собираат, обескончи ‘остави нешто безконец’: Ни ги обескончивте куќите, нешто ве не нашло, да не би ве!, обесчедена ‘која е без дете’: со потомство да засвети куќава Дабовјанска петпати обесчедена, плаварка ‘жена што плави алишта на река, што ја плакне сапуницата’, редници ‘луѓе што воведуваат ред’: Ќе го видиме и редот на редниците, редница ‘жена одговорна во големите семејства, што го води семејството и воспоставува ред во него’ и др.

Малески употребува зборови со поретка употреба, нови сложенки како на пр. белодушец, болконосница, добромисленица, лошоделница, плачигодина и др., мошне често употребувани во антонимни двојки, со стилска употреба: сите тие дежураа како млеконосци, за секој час имаше друг млеконосец (P:118), сосетке добромисленице, а лошоделнице (P:29), женачката не е за мене, болконоснице (P:29), и си ја опцу судбината своја женољубна (P:381), тие се дождец во плачигодина (ВЛВ:50), Женачката е за берикуќници, чесночесници, чисточисници (P:29), секоја годиница, житородна или трнородна сеедно, исфрла на крајречејво дечиња (P:49), Има наречници што на третата вечер од раѓањето се му досудуваат на

¹⁰⁵ во контекст на нивната употреба во секојдневниот говор, во Толковниот речник на македонскиот јазик (2003–2014) и од аспект на анализата спроведена со испитаници-студенти за познавањето на мотивираноста на значењето во реченичен контекст и степенот на разбирливост на значењето студентите.

роденчето: од изгрејживот до зајдиживот (P:36), Има белоглавци, а еве, имало и белодушци. Јас сум белодушец (P:112).

Јазикот на Малески се одликува со експресивни и стилски обоени збороформи. Од областа на префиксацијата впечатливи се образувањата со без-: безмажовница, бесиновница и др., со не-: немразење, невојна, неклетва, неживот и др., на пр.: Дали Благуна Дабовјанска, безмажовницата, а сега и бесиновница и безнадежница, дали одбрадена попраќа клетви по него (P:450), А сонот се влечеше дури во беспредел (P:36), исушена од стравови небаре безлебна година (P:269), Жими душава моја безмажна (P:92), фатена подраќа со Него бесплотен (P:36), Македонски живот, сиромашки, безропотен (ВЛВ:38), благоуваат дури и на неблагден (P:35), Јас знам дека смртта значи недишење, нерадување, незборење, негледање, нељубење, немразење (P:421–422), едно трепнеж-време, невојна во војна (ВЛВ:51), и кога праќаа клетви-неклетви „Ни ги обескончивте куќите, нешто ве не нашло да не би ве!“ (P:95), и бестрага фати непокојот (P:126), сите непранини си ги испрала (P:54), априлската непролет ја витоса есента, и таа по неа (ВЛВ:52), дамна беше пред непролетта (ВЛВ:52), Ирина, сестрата-несестра, ми се закани оти ќе ме фрлела на улица (P:372), Неживот, еден голем неживот, тоа! не била вцрпена од ваков неподвиж (P:363), и не знаеше дека е веќе нетука (P:373), душичко моја ненаживеана, срце мое неначукано, радост моја ненарадувана (P:432).

Интересни се и образувањата со префиксите об- обвидели, обрадости и др.: И како можело одеднаш да обвиделиш? (ВЛВ:40), дури сега посмеа да ја обгледа (P:389), ја пуштаат смртта и таа те обградува, илјадници смрти те обградуваат (P:261), се успокои, дури се обрадости, многу се обрадости (P:427), оф, колку сум се обрадошила (P:261), се насмевна гледајќи ја мајката обрадосена (P:218), Обмирисан од матерката што дише среде папрата (ВЛВ:33), обез- обезживотен, обесрекен: А знаеш ли дека земјава цела е обесчестена и обезживотена? (ВЛВ:16), ја обесчестија Менка (ВЛВ:22), „Ни ги обескончивте куќите, нешто ве не нашло да не би ве!“ (P:95), тага и за среќата обесреќена (P:183), градинката пак си остана градинка, ама обесцвекена (P:344), како и стилска употреба на префиксите раз-, с-: Богаташи распарампарчуваме (ОШН:91), да разжени женети, да расврши свршени (P:191), се сневиде и се снечу (P:106), здобри се со тагата, јас дамна се здобрих (P:183), Со молитви господа го здобруваш. Господ не се здобри кога требаше ... а сега (P:433), најодзади го здобри да ја оплоди, да ја замајчи (P:438), Господ убива и оживува, те засиромашува и те збогатува, понижува и возвишува (P:430).

Широката употреба на извиците во структурата на реченицата е исто така карактеристична особеност на битовиот исказ: Да, овдека братец, треба тум, тум! а не смнммка, то ест тантара-мантара (ВЛВ:48), Не бре луѓе, да не будалиме! (P:116), Пф, добро мое, твоите болки се анцари во срцево! (P:80).

Фразеологијата во делата на Малески е традиционална. Таа има народна основа, но авторот во нешто ја иновира, ја стилизира вршејќи помали промени, дополнувања или претметнувања во вообичаениот ред, на пр. прав ја направи, pepел ја стори сп. прав и pepел ја стори; Војнава му го испила умот сп. Чавка му го испила умот. Фразеолошките изрази за благопожелување или проколнување ги среќаваме во изобилство во индивидуалната реч на лицата. Фразеолошките изрази се извонредно јазично средство за сликање на одредена средина, време и сл. На пр. благослови До века да имаш да даваш! Душата во рајот да и се настамени! Вековит да си ми! Благ ви разговор! или клетви: Гром ја трештил! Устата да му се искриви! Господ нозете да им ги прекрши, никогаш да не се вратат (Паноска 1971: 119, 122).

Јазикот на Малески е експресивен, со многу архаизми, народни зборови и изрази во духот на народното творештво, а индивидуалните, авторски образувања се придонес во развојот на современиот македонски јазик. Со актуелизација на постојните зборообразувачки модели прозата на Малески добива еден специфичен, препознатлив јазичен израз.

Литература

1. Јанушева Виолета 2015: Лексичките иновации во прозата на Малески и нивниот статус во стандардниот македонски јазик. *Mundo Slavico*, 14, 131–142.
2. Јашар-Настева Оливера. 1978: Турцизмите и нивната стилистичка функција, *Предавања на IX меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура*, Скопје, 35–42.
3. Јашар-Настева Оливера. 2001: *Турските лексички елементи во македонскиот јазик*, Посебни изданија кн. 31, Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје.
4. Макаријоска Лилјана. 1995: Црковнословенските елементи во лексиката на македонската проза (1945–1955), *Македонскиот јазик од 1945 до 1955*, Скопје, 131–139.
5. Паноска Ружа. 1971: *Јазикот на Владо Малески* (докторска дисертација), Филолошки факултет, Скопје.
6. Паноска Ружа. 1972: Дијалектните особености во прозата на некои македонски современи прозаисти, *Македонски јазик*, XXIII, Скопје, 205–218.
7. Шапкалиска Тодорка. 1982. *Дијалектизмите во делата на писателите од западна Македонија*, НИО „Студентски збор“, Скопје.

Кратенки

ВЛВ – Владо Малески, *Војната, луѓе, војната* (збирка раскази 1945–1954), Мисла, Скопје 1967.

ОБН – Владо Малески, *Она што беше небо*, Култура, Скопје, 1968.

Р – Владо Малески, *Разбој*, Мисла, Матица Македонија